

Noter og Henvisninger.

I. Oldtidsveje i Københavns Amt (S. 5—24).

- ¹⁾ Sophus Müller: Vej og Bygd i Sten- og Bronzealderen. (Aarbøger for nordisk Oldkyndighed 1904, S. 5 ff.)
- ²⁾ Jacob Langebek har i 1743 noteret i sin Dagbog (trykt i Kirkehist. Saml. 4. R. IV, S. 430): Paa Vejen mellem Roskilde-Kro og Roskilde sees mange Høje og Stene, hvoriblandt muligen nogle mærkværdige.
- ³⁾ Therkel Mathiasen: Ertebøllekulturens Bopladser ved Roskilde Fjord. (Aarbog for Hist. Samf. for Københavns Amt. 1919. S. 11 ff.)
- ⁴⁾ J. C. Lange: Læren om de naturlige Vande, 1756, S. 41—51. Allerede i Bronzealderen har Kilderne her været dyrket som hellige, se Aarbøger for nordisk Oldkyndighed 1920, S. 80 ff.
- ⁵⁾ Korrespondance i Nationalmuseets 2. Afd. Resens Atlas (Kgl. Bibl. Uldall Fol. 186).
- ⁶⁾ J. T. Lundbye: Studier over Vejenes Udviklingshistorie i Aarhus og Skanderborg Amter. (Aarbøger for Hist. Samf. for Aarhus Stift, 1925, S. 141.)
- ⁷⁾ (Notetallet er udfaldet Side 20, Linje 6.) J. T. Lundbye: Vejenes Udviklingshistorie i Danmark. (Fortid og Nutid II S. 142.)
- ⁸⁾ J. T. Lundbye: Valdemarsvejen ved Skjoldnæsholm. (Aarbog for Hist. Samf. for Københavns Amt. 1924. S. 78 ff.)
- ⁹⁾ J. T. Lundbye: Studier over Vejenes Udviklingshistorie i Aarhus og Skanderborg Amter. (Aarbøger for Hist. Samf. for Aarhus Stift. 1925. S. 144.)
- ¹⁰⁾ Sophus Müller: Foredrag holdt ved Oldskriftselskabets Udflugt 26. Juni 1904. Referat efter Nationaltidende 4. Juli s. A. af Vilh. la Cour: Lejrestudier. (Danske Studier. 1920. S. 62.)
- ¹¹⁾ Vilh. la Cour: Lejrestudier. (Danske Studier. 1920. S. 158.)
- ¹²⁾ H. V. Clausen: Studier over Danmarks Oldtidsbebyggelse. (Aarbøger for nordisk Oldkyndighed. 1916. S. 152 ff.)

II. Den gamle Roskildevej (S. 25—56).

- ¹⁾ O. Nielsen: Undersøgelser om Københavns ældre Forhold. (Danske Samlinger VI.) H. U. Ramsing: Bidrag til det gamle Københavns Topografi. (Hist. Meddelelser om København I.)
- ²⁾ J. T. Lundbye: Vejenes Udviklingshistorie i Danmark. (Fortid og Nutid II, 142.) Møntsamlingen, Fundprotokol V, Nr. 1258, 1274, 1275.

- ³⁾ Script. Rer. Dan. VII, 65—66.
- ⁴⁾ Kr. Erslev: Naar blev København Danmarks Hovedstad (Tilskueren 1889). Jfr. „Dagbladet“ 18. Nov. 1889.
- ⁵⁾ G. d'Avenel: L'évolution des moyens de transport, 1919, S. 15.
- ⁶⁾ Sakses Danesaga, oversat af J. Olrik (1909), IV, S. 181.
- ⁷⁾ Steenstrup: Studier over Kong Valdemars Jordebog, S. 179 f.
- ⁸⁾ P. A. Munch: Pavelige Nuntiers Regnskabsbøger.
- ⁹⁾ F. Ex. Meklenburgisches Urkundenbuch XII, 400—01.
- ¹⁰⁾ Steenstrup: Studier over Kong Valdemars Jordebog S. 254—56.
- ¹¹⁾ Thiset: Snubbe-Slægtens Mindesmærker i Sengeløse Sogn. (Aarbøger for nord. Oldkynd. 1895.) Thiset: Det genrejste Snubbekors. (Fra Arkiv og Museum II.)
- ¹²⁾ Danske Samlinger I. R. IV, 356.
- ¹³⁾ Aarsberetninger fra Geheimearchivet V, 17—18.
- ¹⁴⁾ Chr. Heilskov: Blade af en gammel landevejskros historie. (Aarbog udg. af Hist. Samf. f. Kbh. Amt, 1925.)
- ¹⁵⁾ Nationalmuseets 2. Afd. Mus. Nr. D 10477—10483.
- ¹⁶⁾ Kortene findes paa Kgl. Bibliotek. (Gl. kgl. Saml. Fol. 713. Frederik V.s Atlas. Billedsamlingen.)
- ¹⁷⁾ Kort over den nye Roskildevej 1766, i Overvejinspektoratets Arkiv. — P. C. Tüchsen: Af Herstedøster Kirkebog. (Aarb. udg. af Hist. Samf. f. Kbh. Amt, 1919, 83—89.) — Villads Christensen: Hedehuskroen. (Hist. Meddelelser om Kbh. VIII.)
- ¹⁸⁾ Kolderup-Rosenvinge: Gl. danske Love IV, 57—58, 234—35.
- ¹⁹⁾ Kanc. Brevbøger 29. April 1558. — Secher: Corpus Constitutionum Daniæ I, 39—40.
- ²⁰⁾ Kanc. Brevbøger 6. Juni, 2. Juli, 28. Juli 1562. Sml. 14. Febr. 1580 om Istandsættelse af Vejen mellem Solbjerg og Langvadsdam.
- ²¹⁾ Kanc. Brevbøger 4. Okt. 1563, 25. Sept. 1571, 17. Febr. 1574.
- ²²⁾ Kanc. Brevbøger 25. Marts 1585, 24. Dec. 1586, 9. Okt. 1587, 13. Jan. 1592.
- ²³⁾ Kanc. Brevbøger 26. Febr. 1622. — Secher: C. C. D. V, 8 f., 320 f. — Kanc. Brevbøger 4. Dec. 1597.
- ²⁴⁾ Københavns Diplomatarium V, 25 f., 27 f., 36 f., 159 f., 162. — Secher: C. C. D. III, 485 f.
- ²⁵⁾ Sjæll. Tegn. 1640—42, Fol. 150. Smørum Herreds Tingbog 1640—41, fol. 232, — Tingbog 1641, fol. 1.
- ²⁶⁾ Sjæll. Tegn. 1640—42, fol. 163, 347—48. Roskildegaaards Lensregnskab 1641—42, Bilagene 26, B, 22; — Lensregnskab 1642—43, Bilag 2; — Lensregnskab 1648—49, Bilagene 16, 45. — Lensregnskab 1647—48, Bilag 26. — Secher: C. C. D. III, 562, 580. — Københavns Slots Lensregnskab 1649—50, Bilag 22. — Københavns Amts Jordebogsregnskab 1668—69 med Bilag.
- ²⁷⁾ Kbh. Dipl. V, 324, 334 f. — Sjæll. Tegn. 8. Marts 1650. — I Smørum Herreds Tingbog findes under 12. April 1641 (Tingbogen for 1640—41, Fol. 233) indført en interessant Synsforretning over det

Stykke af Landevejen, som laa mellem Langvadsdam og Roskilde Kro. Det viser, hvorledes Istandsættelsespligten var fordelt, idet 163 Favne daarlige Vej paa Rødovreemark Vest for Langvadsdam og til Stolpeled skulde færdiggøres af Rødovre, Herløv og Ballerup; 180 Favne paa Roskildevejen paa Brøndbyøstermark af Brøndbyøster og Taastrup; 144 Favne paa Hvissinge- og Glostrupmark af Glostrup og Herstedvester; 86 Favne paa Herstedøster Mark af Herstedøster og Ledøje; paa Herstedvestermark af Sengeløse.

²⁸⁾ Smørum Herreds Tingbog 1661—63, fol. 25 f. Syn over Herredets Veje d. 30. Sept. 1661.

²⁹⁾ Kbh. Dipl. I, 773. — Københavns Amts Jordebogsregnskab 1668—69. — Sjæll. Tegn. 23. Marts 1667: Ordre om Tømmer til Porte, Bomme og Led paa „vor Vej” imod Roskilde, „formedelst Landevejens Forandring hid til Staden, medens Fortifikationsarbejdet paa staar”. — Sjæll. Reg. 22. Juli 1662. — Sjæll. Tegn. 25. Jan. 1662 indskærper Vedligeholdelsespligten, da Vejene paa adskillige Steder paa Sjælland skal være saa brøstfældige, at det hindrer den vejfarende. — Sjæll. Tegn. 16. April 1664: Samtlige Bønder i Roskilde Amt og Merløse Herred skulde, straks efter at Bygsæden var forrettet, forbedre, istandsætte og indgrøfte hver deres Part af „vore eller alfare Veje”, idet der anvistes dem Sten og Grus paa Roskildegård til at fylde de slemmeste Pytter med. — Sjæll. Reg. 14. Nov. 1663. — Forordningen af 30. Dec. 1664 om Kongevejene til Korsør samt i Roskilde og Ringsted Amter mangler dog denne Tilladelse.

³⁰⁾ J. Lindbæk: Aktstykker til Statskollegiets Hist. 1660—1676, I, 274.

³¹⁾ J. Lindbæk anf. Værk I, 316. — Bilag til Sj. Tegn. 21. Maj 1668.

³²⁾ Sjæll. Tegn. 7. Juli 1682. Samme Dag udgik tilsvarende Breve til alle Amtmænd i Riget. — De sjællandske Hovedveje var: 1) København-Helsingør, 2) København-Roskilde-Holbæk-Kalundborg, 3) København-Roskilde-Ringsted-Sorø-Slagelse-Korsør og 4) København-Køge-Vordingborg. — Hillerød By, S. 155 f.

³³⁾ Sjæll. Tegn. 22. April, 5. Maj, 21. Maj 1685.

³⁴⁾ C. L. Paulsen, Fuldmægtig i Rentekammerets Kontor for Vejsager: Forsøg til en historisk Beretning om Vejvæsenet i Danmark. Kbhvn. 1823. Manuskript i Rigsarkivet. (Rentek. Vejkontor. Arkivdesignationer og Samlinger til Vejvæsenets Historie 1764-1823.) — Citeres i det følgende: Paulsen. — Paulsen S. 66—68.

³⁵⁾ Sjæll. Tegn. 26. Maj, 3. og 7. Juli 1688.

³⁶⁾ Sjæll. Tegn. 30. Nov. 1689.

³⁷⁾ Paulsen, Bilag 36. — J. T. Lundbye: Fortid og Nutid II, 137 f.

³⁸⁾ Ny kgl. Saml. Fol. 365. — „Joh. Dan. Majoris Beschreibung dero von ihm gethanen kleinen Spatzier-Reise von Kiel aus nach Norden”. Uddrag af Haandskriftet i Suhms Nye Saml. III, 129. — D. Kanc. Indberetninger 1743-46. Slangstrup § 15: Milepælene, af Træ, sat i Christian V.s Tid, er her omkring af Ælde forgaaet. — Lan-

dets øvrige Opmaaling skete i de følgende Aar, som „Kortet over alle store Vejes Maaling i Danmark og Holsten 1697” (Kgl. Bibl.) og Sjæll. Tegn. 5. Nov. 1698 viser.

- ³⁹⁾ Paulsen, Bilag 26.
- ⁴⁰⁾ Fr. Olsen: Det danske Postvæsen indtil 1711, —: Det danske Postvæsen 1711—1808. Partikulærkassens Regnskaber (f. Ex. omkring 1740). — Adresseavisen 1764 Nr. 5. — Kbh. Da. Posttidender 1753 Nr. 37, 1754 Nr. 50. (Efter Meddelelse fra Magister Hugo Matthiessen.)
- ⁴¹⁾ Skrivelse af 2. Sept. 1750 fra Stiftsbefalingsmand v. d. Lühe. (Roskilde Amts Arkiv. Landevejenes Istandsættelse 1750—70.) Paa Kgl. Bibliotek findes et Kort, tegnet af P. Schoustruph 1738, over Københavns Amts Landeveje, hvor Roskildevejen indtil Hedehusene er afsat med Angivelse af de enkelte Stykkers Godhed og hvem der har Vedligeholdelsespligten. I Følge Synsforretning over Københavns Amts Landeveje d. 27. Marts 1738 var der 19427 Alen god Vej og 11356 Alen ond Vej. (RA. Direktionen for de nye Vejanlæg. Registrant over indkomne Breve, m. Bilag, 1764, Nr. 28.) — Paulsen, S. 104.
- ⁴²⁾ Holm: Danmark-Norges Historie under Kristian VI, S. 481.
- ⁴³⁾ Hist. Meddelelser om København VIII, 159.

III. Anlægget af den nuværende Landevej (S. 57—76).

- ¹⁾ Aage Friis: Bernstorfferne og Danmark. I. S. 77.
- ²⁾ d'Avenel: L'évolution des moyens de transport, S. 39.
- ³⁾ Aage Friis: Bernstorfferne og Danmark. I. S. 77.
- ⁴⁾ Salmonsens Konversationsleksikon. 1. Udg. XIV. S. 216.
- ⁵⁾ Paulsen, S. 87.
- ⁶⁾ Aage Friis: Bernstorfferne og Danmark. II. S. 51-52.
- ⁷⁾ Paulsen. S. 91.
- ⁸⁾ C. Christensen: Hørsholms Historie. S. 109-10.
- ⁹⁾ Paulsen. S. 116.
- ¹⁰⁾ Paulsen, S. 117. — H. Hansen: Kabinettsstyrelsen I, 273.
- ¹¹⁾ Paulsen. S. 117-18.
- ¹²⁾ De endnu opbevarede Regnskaber i Overvejsinspektorets Arkiv.
- ¹³⁾ Paulsen. Bilag 72.
- ¹⁴⁾ Regnskaber i Overvejsinspektorets Arkiv.
- ¹⁵⁾ Regnskaber i Overvejsinspektorets Arkiv.
- ¹⁶⁾ Paulsen, S. 120. Det Antal Mand, der her angives at have arbejdet paa Vejen i 1770, passer ikke med, hvad der er angivet ovenfor efter Regnskaberne i Overvejsinspektorets Arkiv; men det er muligt, at nogle af de Papirer, C. L. Paulsen har benyttet ved Udarbejdelsen af sit Manuskript, nu findes andetsteds, antagelig i Rigsarkivet, og det kunde da se ud, som om det kun er Regnskabsbilagene fra Arbejdspladsen ved Hedehusene, der nu findes i Overvejsinspektorets Arkiv, medens de tilsvarende Regnskabsbilag fra

Arbejdspladsen ved Roskilde mangler. Alle disse Arkivsager henligger imidlertid uregistrerede, saa at en fuldstændig Undersøgelse af dem vilde kræve længere Tid, end det i hvert Tilfælde i Øjeblikket har været Forfatterne muligt at ofre herpaa.

- 17) Aage Friis: Bernstorffske Papirer III, S. 174. Brevet er paa Fransk og her meddelt i Oversættelse.
- 18) Aage Friis: Bernstorffske Papirer III, S. 102. Brevet er paa Fransk og her meddelt i Oversættelse.
- 19) Vejvæsenets Kopibog i Rigsarkivet. (Rentek. Vejkontor. Arkiv-Designationer og Samlinger til Vejvæsenets Historie 1764-1823.)
- 20) Vejvæsenets Kopibog.
- 21) Vejvæsenets Kopibog.
- 22) Paulsen. S. 122-24. — H. Hansen: Kabinettsstyrelsen II, 97 f.
- 23) Paulsen. S. 124 og Bilag 65.
- 24) Paulsen. S. 125.
- 25) Paulsen. S. 125-26.
- 26) Vejvæsenets Kopibog.
- 27) Vejvæsenets Kopibog. — H. Hansen: Kabinettsstyrelsen II, 473 f.
- 28) Paulsen. S. 126-27.
- 29) Paulsen. S. 127-28.
- 30) Paulsen. S. 128-30, hvor Brevet, der er paa Fransk og dateret 16. Dec. 1772, citeres. Det lyder: J'ai l'honneur de Vous renvoyer les Pieces, que Vous avez bien voulu me communiquer. On ne saurait être plus fâché que je le suis de la querelle désagréable et injuste que M. Buschmann Vous a faite. Je la desaprouve entierement. Je Vous supplie de l'oublier, et d'être persuadé, qu'on ne saurait rendre une justice plus entiere que je le fais à Vos talens, aux services, que Vous avez rendûs et à Votre maniere de penser et d'agir. — Je chercherai toutes les occasions possibles de Vous prouver mon attachement et de la consideration parfaite avec laquelle je ne cesserai d'être pp.
- 31) Paulsen. S. 130-31.
- 32) Paulsen. S. 138.
- 33) Paulsen. S. 138.
- 34) Paulsen. S. 109—12.
- 35) Salmonsens Konversationsleksikon, 1. Udg., VII, S. 775.
- 36) Paulsen. S. 136-37.
- 37) Paulsen. S. 143-45.
- 38) Paulsen. S. 146-48.
- 39) Paulsen. S. 149-50.
- 40) Overvejinspektør, Oberstløjtnant L. A. Madsen: Vejvæsenets ældre Historie. (Dansk Vejtidskrift. 1925. S. 193.)
- 41) Paulsen. S. 150-53.
- 42) Hist. Meddelelser om København VIII, 300. — Aage Friis: Bernstorffske Papirer II, S. 369.

IV. Roskilde Landevej fra 1776 til vore Dage (S. 83—112).

- 1) Rentekamret. Sjæll. Renteskriverkontor. Sager vedrørende Vej-arbejdet 1767—79.
- 2) R. W. Winkel: Dæklags Varighed ved forskellig Færdselsgrad. „Ingeniøren” 1921, S. 692.
- 3) A. Lütken: Forelæsninger over Vej- og Jernbanebygning. 2. Del, S. 32.
- 4) A. Lütken: Vor Tids Vejbygning. „Ingeniøren” 1910, S. 58.
- 5) Berlingske Tidende 27. Dec. 1839; 10., 11., 17. Jan. 1840. — Cere-moniel ved Frederik VI.s Begravelse (LA).
- 6) R. Berg: Industriforeningen og den første danske Jernbane. (Tids-skrift for Industri 1907). Generaltoldkamrets Arkiv, Sekretariatet. 1841-48. Jernbanen mellem København og Roskilde. (RA. VA. II, 265.)
- 7) Skildringen S. 92—106 bygger paa de trykte Amtsraadsforhand-linger fra Københavns og Roskilde Amtsraad.
- 8) Roskilde Dagblad 14. og 15. April 1897, Roskilde Tidende 15. April 1897.
- 9) R. W. Winkel: Forsøgsvejbanen paa Roskildevvej. „Ingeniøren” 1926, S. 353, jfr. „Ingeniøren” 1926, S. 490.
- 10) H. M. Høyberg: Om det offentlige Tilsyn med animalske Nærings-midler i Danmark i tidligere Tid. Maanedsskrift for Dyrlæger 13. Bd., 1901—02, S. 374—94, 438—57. Jfr. Roskilde Dagblad 11., 13., 20. Nov. 1925.

Klichéerne S. 77—82 er velvilligst laant os af Dansk Vejtidskrifts Redaktion.
